

รายงานสรุปการประชุม
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับภาคป่าไม้ครั้งที่ ๒
: ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการจัดการที่ดินป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๓๐ น. โดยใช้โปรแกรม Zoom

จัดโดย

ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า
(RECOFTC-The Center for People and Forests)

ร่วมกับ

โครงการพลเมืองตื่นรู้กอบกู้วิกฤติโลกร้อน
(Thailand Climate Justice for All: ThaiCJA)

สนับสนุนโดย
สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

รายงานสรุป

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับภาคป่าไม้ครั้งที่ ๒

: ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการจัดการที่ดินป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๑. กล่าวต้อนรับ และชี้แจงความเป็นมาของโครงการโครงการพลเมืองตื่นรู้กับวิกฤติโลกร้อน กับภาคป่าไม้
โดย ดร.กฤษฎา บุญชัย สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI)

ที่มาของการจัดเวทีครั้งนี้มาจากองค์กรพัฒนาเอกชนหลากหลายองค์กร ทั้งฐานทรัพยากรเชื่อมโยงมิติชุมชนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI) ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า (RECOFTC) มูลนิธิเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ที่สนใจปรับตัวในภาคเกษตร รวมไปถึงกลุ่มศึกษาพลังงานที่เป็นโจทย์ใหญ่และมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDF) ติดตามปัญหาทำงานกับชุมชนประมงพื้นบ้าน ประมงชายฝั่งและกลุ่มผู้หญิง ความสนใจหรือสิ่งที่สนใจร่วมกันในเรื่องนี้ คือ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ที่ผ่านมาเป็นการกำหนดโจทย์อยู่ในวงแคบๆ ที่มีผู้เชี่ยวชาญ นักเศรษฐศาสตร์ รวมไปถึงการตลาดคาร์บอน แต่ไม่เชื่อมโยงกับภาคประชาชนทำให้มีความสัมพันธ์กับชุมชนหายไป ทั้งที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ทั้งป่าไม้ การเกษตรอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นโลกร้อนควรเชื่อมโยงมิติสิ่งแวดล้อม การผลิต การใช้ทรัพยากร การดำรงชีวิตของชุมชน สิ่งแวดล้อม จึงมีความไม่เป็นธรรมและเหลื่อมล้ำเกิดเป็นประเด็นร่วมกัน

โลกร้อน เป็นคำอธิบายใหม่ ฟ้าฝนตกไม่ตรงฤดูกาล โรคและแมลงมากขึ้น ไฟป่า ฝุ่นควันและอื่นๆตามมา แต่เดิมเป็นเรื่องการจัดการ ความสมดุลความหลากหลายทางชีวภาพ แต่สามารถเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลกได้ ทั้งสองส่วนจึงจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนร่วมกัน เสริมอธิบายหรือเพิ่มเติม ทั้งเกษตรเชิงเดี่ยว ระบบนิเวศและการดำเนินการอื่นๆ มิติความไม่ยั่งยืน มีปัญหาโลกร้อน อุทกภัยธรรมชาติ การจัดการป่าและอื่นๆตามมา ในขณะที่ชุมชนจัดการมาอย่างต่อเนื่องทั้งประมงพื้นบ้าน ป่าชุมชน เกษตรกรรมยั่งยืน มีคำอธิบายที่ตอบโจทย์ วิกฤติโลกร้อนได้ด้วย

เกิดการรวมตัวกัน ตั้งเป็นกลุ่มขึ้นมารณรงค์เชิงวิชาการ นโยบาย รับฟังความคิดเห็น ทำให้มีฐานล่างต่างๆ ปรากฏให้เห็นเป็นคำตอบไม่เฉพาะชุมชนแต่เป็นคำตอบของสังคม สร้างอำนาจชุมชน มีความเข้มแข็งมากขึ้น

โลกร้อน โจทย์ใหญ่ คือ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างไร การดูดซับคาร์บอนป่าไม้เป็นเรื่องสำคัญและคาดหวังไว้มาก และประเด็นที่สอง โลกร้อนสร้างผลกระทบอย่างมากทั้งนิเวศ โครงการขนาดใหญ่ ที่จะต้องปรับตัว แต่โลกร้อนทำให้มิติซับซ้อนมากขึ้น

- โลกเราและประเทศไทย ปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่สามารถดูดซับธรรมชาติโดยการฟื้นฟูป่า ปลูกป่า ฟื้นฟูระบบนิเวศ ขุดถางป่าไม้แบบรับภาคอื่นๆ ได้หมด ที่ปล่อยคาร์บอนไว้มากมาย ทั้งป่าบก ป่าชายเลน ป่าพรุ จึงตั้งคำถาม Zero bunning หรือทบทวนใหม่ จริงๆ การแก้ไขปัญหาโลกร้อนต้องลดการปลดปล่อยในภาคพลังงานฟอสซิล หรือไม่ทำให้พลังงานเป็นเรื่องกำไรหรือผูกขาด ไม่เช่นนั้นภาคป่าไม้ต้องถูกคาดหวังเกินไป

- การชดเชยคาร์บอนหรือคาร์บอนออฟเซต (carbon offset) หนึ่งในประเด็นที่หลายคนจับตามองรอบอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ COP ๒๖ ทั้งการชดเชย การลงทุนจากภาคอื่นเข้ามา การสนับสนุนชุมชน การทำเกษตรกรรมนิเวศอื่นๆ หรือภาคเกษตรไปลงทุนยังพื้นที่อื่นๆ จึงทำให้เริ่มมีภาคประชา

สังคมตั้งคำถามถึงความไม่เป็นธรรม หรือกระบวนการเรียกว่า การฟอกเขียว ภาคธุรกิจขนาดใหญ่ที่ขยายตัวต่อไปได้โดยใช้วิธีนี้ชดเชย

- คาร์บอนเครดิตเป็นภาษาที่ใช้ทั่วไป เมื่อพูดถึงทางออกหลายฝ่ายพูดถึงคาร์บอนเครดิต การใช้วิธีค้าขายทำให้เป็นสินค้าชนิดหนึ่ง สุดท้ายเครื่องมือทางการตลาด การลดการปล่อยคาร์บอนใช้ได้จริงหรือไม่ เช่น ประเทศอินเดีย อยู่ในอาณานิคมอังกฤษ แก้ไขปัญหาหุงหา โดยการจับกุมมาขายแต่ไม่ใช้วิธีการแก้ไขปัญหาก็คิดเรื่องการสร้างฟาร์มงูขึ้นมาเพื่อขายให้รัฐและเกิดขึ้นอย่างมากภายในอินเดีย ทำยัฐไม่รับซื้อ กลายเป็นงูที่มีจำนวนมากกว่าเดิมและต้องนำกลับไปปล่อยในพื้นที่ป่า นั่นคือการกระตุ้นความอยากแต่ผู้บริโภคไม่รับการบริโภค เช่นเดียวกับคาร์บอนปัจจุบันลงทุนกับชุมชน ปลูกป่าแล้วจะได้งบประมาณไปบางส่วน แต่กิจกรรมการลงทุนทั่วโลกยังปล่อยคาร์บอนมหาศาล กระทบต่อนิเวศ ชุมชน ป่าต่อไป และท้ายสุดเมื่อลงทุนร่วมภาคเอกชน คำถามคือสิทธิในการใช้ประโยชน์จากป่าเท่าเดิมหรือไม่เพราะปรากฏการณ์หลายพื้นที่ ชาวบ้านถูกไล่ออกจากป่า เพื่อต้องการเอาที่ดินมาปลูกป่า หรือการฟื้นฟูป่าให้โตเร็วเพื่อขายคาร์บอน

วันนี้ มีความปรารถนาร่วมกันที่จะลดโลกร้อน ควรกำหนดยุทธศาสตร์ภาคป่าไม้ ลดโลกร้อนได้อย่างไร ภาคอุตสาหกรรมลดการปล่อยก๊าซลดลง ผลกระทบกับการจัดการป่า การปรับตัวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างไรเพื่อยังคงสิทธิชุมชนในระบบนิเวศที่เป็นธรรมและยั่งยืน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความมั่นคงทางด้านอาหาร มีความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น

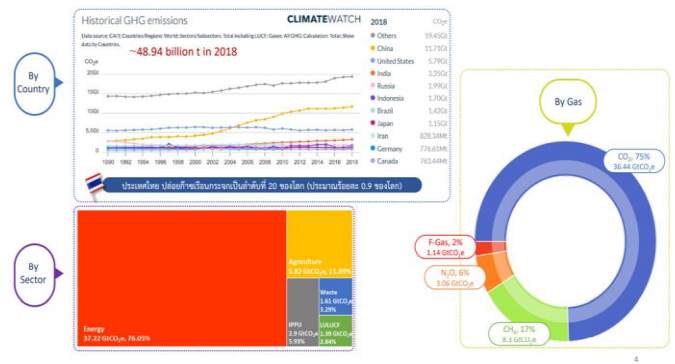
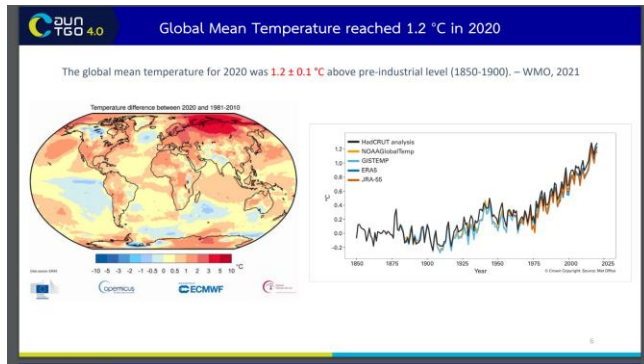
การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอการจัดการที่ดิน ป่าไม้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการแรกนำเสนอชุดข้อมูล ความท้าทาย และร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประการที่สองรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยจะมีการนำเสนอชุดข้อมูล และร่างนโยบายที่ดินป่าไม้ แล้วจะมีการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดจากร่างข้อเสนอทางนโยบาย ทั้งนี้ก่อนจะแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นจะขอหัวข้อนำเสนอข้อมูล ๓ หัวข้อหลักดังนี้

- ๑) สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศป่าไม้และชุมชน
- ๒) นโยบายบายที่ดินป่าไม้กับความสัมพันธ์กับภาคป่าไม้
- ๓) ร่างข้อเสนอการจัดการที่ดินป่าไม้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาคป่าไม้และชุมชน

๒. สถานการณ์ ข้อท้าทาย และร่างข้อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการที่ดินป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยนายระวี ถาวร ผู้ประสานงานพัฒนาศักยภาพและวิจัย ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า (RECOFTC)

๒.๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีผลต่อป่าไม้และชุมชน

ปัจจุบันพบว่าอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกที่สูงขึ้น ๑.๒ องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับยุคก่อนปฏิวัติอุตสาหกรรมราว ๑๒๐ ปีที่ผ่านมา โดยพบว่าเมื่อ ๔๐ ปีที่ผ่านมาหรือปี พ.ศ. ๒๕๑๘ มีการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สังเกตจากกราฟที่มีความชันมากขึ้นต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน หลายภาคส่วนมีความพยายามลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อไม่ให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกไม่เกิน ๒ องศาเซลเซียส ทั้งนี้มีความพยายามที่ร่วมกันของ

รูปที่ ๑-๒ อุณหภูมิเฉลี่ยของโลก ปริมาณและสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย

ประชาคมโลกทำในกรณีที่ดีที่สุดคือ ไม่ให้เกิน ๑.๕ องศาเซลเซียส เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะลดความเสี่ยงจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในส่วนของประเทศไทยปัจจุบันมีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ ๐.๙ ของปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปลดปล่อยทั้งหมดโดยมีการปลดปล่อยภาคพลังงาน ขนส่ง อุตสาหกรรมและของเสียกว่าร้อยละ ๙๐ และภาคป่าไม้นั้นถูกรวมเข้าไปอยู่กับภาคการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยมีการปลดปล่อยเพียงร้อยละ ๒.๘ เท่านั้น จะเห็นว่าข้อมูลในประเทศไทยไม่ได้แยกภาคป่าไม้ออกมาโดยเฉพาะทั้งๆที่ภาคป่าไม้เป็นภาคเดียวที่มีการดูดซับ แม้ว่าประเทศไทยจะมีสัดส่วนปล่อยที่น้อยแต่หากพิจารณาอันดับพบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๒๐ ของโลก ทั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจคือประเทศมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่ในอันดับ ๙ ของโลก

สถานการณ์โดยรวมของประเทศไทยนั้นพบว่าอุณหภูมิเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ. ๒๕๐๘-๒๕๔๙ ทั้งอุณหภูมิสูงสุด (+๐.๕๗ องศาเซลเซียส) อุณหภูมิเฉลี่ย (+๐.๘๑ องศาเซลเซียส) และอุณหภูมิต่ำสุด (+๐.๘๙ องศาเซลเซียส) (อำนาจ, ๒๕๕๒) จำนวนวันที่อุณหภูมิสูงกว่า ๓๕ องศาเซลเซียส และจำนวนคืนที่อุณหภูมิสูงกว่า ๒๕ องศาเซลเซียส เพิ่มขึ้น ๒๑ วันในรอบปี อากาศร้อนเร็วมากขึ้นและยาวนานขึ้น พายุไต้ฝุ่นเปลี่ยน ฝนจะตกหนักขึ้น แต่ปริมาณเท่าเดิมตกแรงเหมือนหน้า แล้วก็หายไป ฝนทิ้งช่วงอากาศอบอ้าวมากขึ้น (ธนวัฒน์, ๒๕๔๙)

สำหรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อประเทศไทย จากการศึกษาของสภาที่ปรึกษาฯ มีผลกระทบหลักอย่างน้อย ๕ ประการ ดังนี้

- ๑) การเกิดโรคระบาดจากโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ
- ๒) ความสมบูรณ์ของทรัพยากรทะเลและชายฝั่งลดลงเนื่องจากระบบนิเวศเปลี่ยนแปลง อุณหภูมิ น้ำทะเลเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการวางไข่ของปลา การเคลื่อนย้ายของสัตว์น้ำ ปะการังฟอกขาว
- ๓) การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและความมั่นคงทางอาหาร เช่น ผลผลิตข้าวลดลง ไฟป่าถ้ำ และรุนแรงมากขึ้น เกิดการกระจายตัวเคลื่อนย้ายของพืชสัตว์ไปในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการดำรงชีพ
- ๔) เกิดภัยพิบัติน้ำท่วม แผ่นดินถล่ม ภัยแล้ง และพายุโซนร้อน
- ๕) การใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลในการผลิตพลังงานเพิ่มขึ้น

ปัจจุบันชุมชนที่พึ่งพิงป่าโดยตรง ๑๗,๒๖๐ ชุมชน โดยจำแนกเป็นชุมชนในพื้นที่คุ้มครอง(อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) ๔,๒๓๒ ชุมชน นอกพื้นที่คุ้มครอง ๑๓,๐๒๘ ชุมชน และปัจจุบันพบว่าอุณหภูมิเฉลี่ยของประเทศไทยเพิ่มขึ้น ๑.๐๙ องศาเซลเซียส ฝนสะสมเพิ่ม รูปแบบเปลี่ยน (ตกหนัก แห่ แต่ทั้งช่วง) โดยมีผลกระทบ ต่อป่าต่อชุมชนหลักๆ ดังนี้

ผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้ พบว่าป่าไม้ไม่ผลัดใบได้แก่ ป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าสนเขาจะสูญเสียสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ ผลผลิตของป่าบางชนิดลดลงจากภาวะความแห้งแล้ง ยาวนาน มีเกิดไฟป่าที่จะมีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ปริมาณน้ำท่าจากป่าในช่วงฤดูแล้งน้อยลง

ผลกระทบต่อชุมชนที่พึ่งพิงป่า พบว่ามีผลกระทบต่อแหล่งอาหารโดยพบว่าผลผลิตของป่าบางชนิดมีการลดลงในปีที่มีความแห้งแล้งที่ยาวนาน ส่งผลต่ออาหารและรายได้ของชุมชนที่พึ่งพิงเก็บหาของป่า นอกจากนี้ บริการของระบบนิเวศจากป่า เช่น น้ำเพื่อการเกษตรก็ลดลงจากที่ปริมาณน้ำท่าที่ลดลงในช่วงฤดูแล้ง และนอกจากนี้ชุมชนยังเผชิญความเสี่ยงภัยพิบัติธรรมชาติมากขึ้น ทั้งไฟป่าที่รุนแรงมากขึ้น ดินโคลนถล่มบริเวณที่ลาดชัน และน้ำท่วมหลากในราบลุ่มน้ำ สร้างความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร ชีวิตทรัพย์สิน

๒.๒ สถานการณ์นโยบายที่ดิน ป่าไม้ในปัจจุบัน

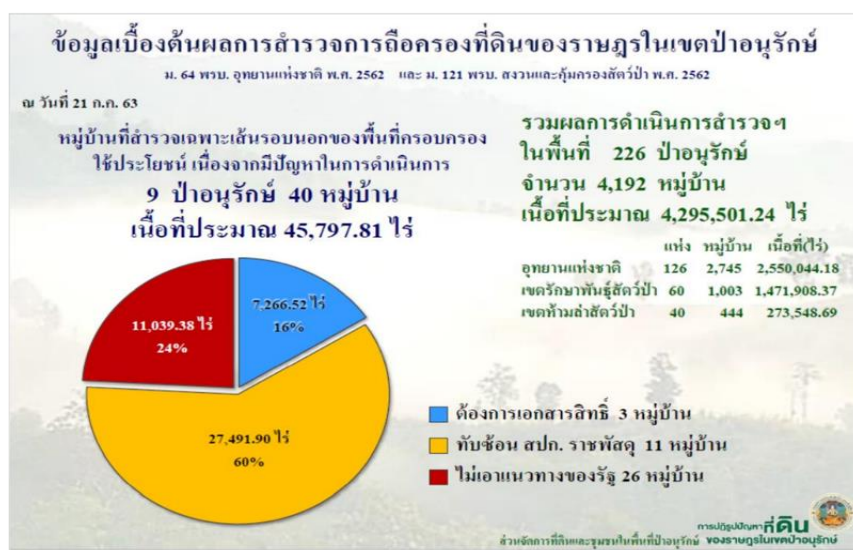
ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ระบุให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าร้อยละ ๔๐ แบ่งออกเป็น ป่าอนุรักษ์ร้อยละ ๒๕ ป่าเศรษฐกิจร้อยละ ๒๕ และมีกฎหมายใหม่ๆ ออกมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ หลายฉบับ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินป่าไม้ที่เชื่อมโยงกับชุมชน ทั้งการจัดการที่ดินทำกินในเขตป่า สำนวนการถือครอง ทำแผนการบริหารจัดการในพื้นที่ป่าและพื้นที่ถือครอง ที่สำคัญที่สัมพันธ์กับชุมชนได้ พ.ร.บ. อุทยานฯ ๒๕๖๒ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ที่ทำกินที่อยู่อาศัย และพื้นที่เก็บหาทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้) พ.ร.บ.ป่าชุมชน ๒๕๖๒ (แผนการจัดการแบ่งโซน การใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากร) พ.ร.บ.ป่าไม้ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๒ ปลดล็อกไม้หวงห้ามในพื้นที่เอกสารสิทธิ์ และประกาศรัฐมนตรี ปลดล็อกในพื้นที่ สปก.

มีเป้าหมายให้มีพื้นที่ป่าร้อยละ ๔๐ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๘๐ (ตามร่างแผนแม่บทการพัฒนาการป่าไม้)

โดยเป้าหมายที่จะต้องการบรรลุเป้าหมายพื้นที่ร้อยละ ๔๐ นั้นต้องเพิ่มพื้นที่ป่าอีกร้อยละ ๘.๔ หรือ ๒๖.๘ ล้านไร่ โดยเพิ่มป่าในพื้นที่ป่านุรักษ์อีกร้อยละ ๒.๔ คิดเป็น ๗.๗๕ ล้านไร่ และเพิ่มพื้นที่ป่านอกเขตป่านุรักษ์ทั้งป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชุมชน ป่าเศรษฐกิจต้องเพิ่มอีกร้อยละ ๖ รวมพื้นที่ ๑๙ ล้านไร่ โดยมีกำหนดให้ได้พื้นที่ป่าให้ได้ร้อยละ ๔๐ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๘๐

ในส่วนป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมป่าไม้ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ป่าชุมชน ๑๑,๓๒๗ แห่ง เนื้อที่รวม ๖.๒๙ ล้านไร่ และกำหนดเป้าหมายในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้ได้ ๑๕,๐๐๐ แห่ง มีเนื้อที่รวม ๑๐ ล้านไร่ ยังมีป่าชุมชนในพื้นที่อื่นๆ อีกที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน เช่น พื้นที่ นสล. ฯลฯ

ในส่วนพื้นที่อนุรักษ์ทั้งอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้การสำรวจการถือครองที่ดินในพื้นที่ป่านุรักษ์ภายใต้กฎหมายใหม่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ โยพบว่าในพื้นที่อนุรักษ์ ๒๒๖ แห่ง มีจำนวนหมู่บ้าน ๔,๑๙๒ หมู่บ้าน รวมพื้นที่ดินทำกิน ๔,๒๙๕,๕๐๑.๒๔ ไร่

รูปที่ ๔ ผลการสำรวจการถือครองที่ดินในเขตพื้นที่คุ้มครอง

๒.๓ นโยบายกฎหมายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เดิมพิธีสารเกียวโตภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) แบ่งกลุ่มประเทศออกเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มที่ต้องการลดและกลุ่มที่ไม่ต้องการลด แต่ปัจจุบันประชาคมโลกได้ใช้ข้อตกลงปารีส ซึ่งไม่ได้แบ่งกลุ่มประเทศออกเป็น ๒ กลุ่ม แต่ให้ทุกประเทศนั้นให้คำมั่นสัญญาว่าจะทำการลดการปลดปล่อยตามศักยภาพความสามารถของตนโดยต้องมีการจัดทำรายงานต่อสำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาฯ สำหรับประเทศได้ให้สัตยาบันข้อตกลงปารีสและต้องจัดส่งรายงานการปล่อยและลดทุก ๕ ปี ขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของตนเอง หรือ NDC (National Determined Contribution) โดยประเทศไทยตั้งเป้าหมายลดขั้นต่ำ ๒๐% ขึ้นสูง ๒๕ % ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ (มติ ครม.เห็นชอบปี พ.ศ. ๒๕๕๘) โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ทำ Roadmap ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ทำแผนงาน

การลดรายสาขา ๑๐ ปี (แผนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๗๓) ทั้งนี้มีข้อสังเกตคือไม่มีภาคป่าไม้ใน NDC มีแต่ภาคพลังงานขนส่ง อุตสาหกรรมหรือของเสีย

นอกจากนี้ประเทศไทยมีร่าง พ.ร.บ. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีประเด็นที่สัมพันธ์กับชุมชน ชุมชนมีสิทธิ ๓ ประการ (มาตรา ๗) ๑) ได้รับแจ้งข้อมูลความเสี่ยงและผลกระทบจากเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากรัฐเพื่อให้ชุมชนใช้ในการเตรียมความพร้อม ๒) ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นในการแก้ไขการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ ๓) ได้รับการส่งเสริมการดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยมีกองทุนสิ่งแวดล้อมสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรม ดังนี้ ลดก๊าซเรือนกระจก การปรับตัว พัฒนาศักยภาพ(มาตรา ๔๖)

๒.๔ นโยบายที่สัมพันธ์ระหว่างการจัดการที่ดินป่าไม้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ:ความเคลื่อนไหวหลัง COP ๒๖

รูปที่ ๕ นายกรัฐมนตรีแถลงการณ์ในที่ประชุม COP ๒๖

ความเคลื่อนไหวหลังการประชุม COP ๒๖ มีการเคลื่อนไหวในเรื่องการจัดการที่ดินป่าไม้โดยมี ปฏิญญา กลาสโกว์ ที่เป็นประกาศผู้นำ (Glasgow Leaders' Declaration on Forests and Land Use) หยุดยั้งการสูญเสียป่าไม้และความเสื่อมโทรมของที่ดินภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ เปลี่ยนผ่านสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของความตกลงปารีส และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในเวทิดังกล่าวนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยได้ประกาศเรื่องที่สำคัญ ๓ เรื่องได้แก่

๑) ประเทศไทยสร้างความเป็นกลางทางคาร์บอนในปี ค.ศ. ๒๐๕๐ (พ.ศ. ๒๕๙๓) หรืออีก ๒๘ ปี ข้างหน้า

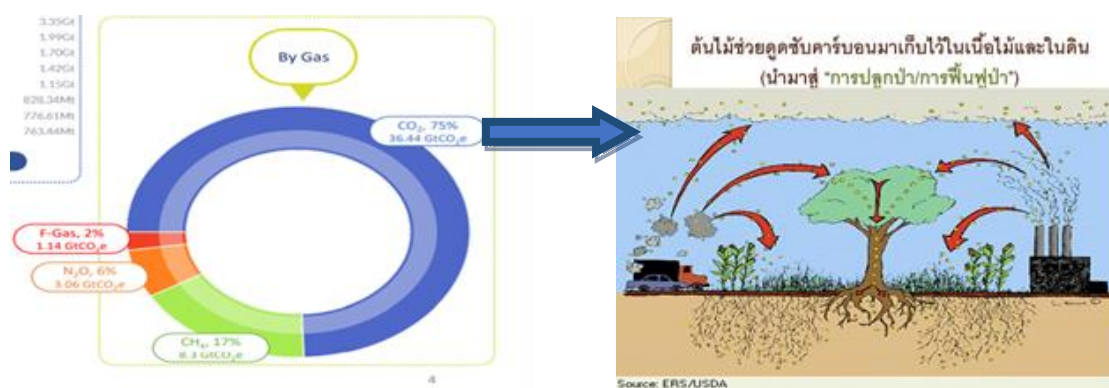
๒) ปลอยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ในปี ค.ศ. ๒๐๖๕ (พ.ศ. ๒๖๐๘) หรืออีก ๔๓ ปีข้างหน้า

๓) ปรับเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (NDC) จาก ๒๐% เป็น ๔๐ % เพื่อเข้าสู่เป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้เป็นศูนย์เร็วขึ้น

เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญภาคป่าไม้หรือที่ดินในแผนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (NDC) แต่ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรม คมนาคม พลังงานและของเสีย ในขณะที่ต่างประเทศให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ หากประเทศไทยดำเนินการข้อเสนอคือ ควรจะให้ความสำคัญไปกับภาคพลังงานที่จะแก้ไขปัญหาป่าไม้ที่ดินควบคู่กันไป (ข้อสังเกตภาคป่าไม้และการใช้ที่ดินไม่อยู่ใน NDC ของไทย VS กับคำประกาศผู้นำในปริญญากลาสโกว์ ที่จะหยุดยั้งการสูญเสียป่าและความเสื่อมโทรมของที่ดิน)

ความคาดหวังต่อภาคป่าไม้

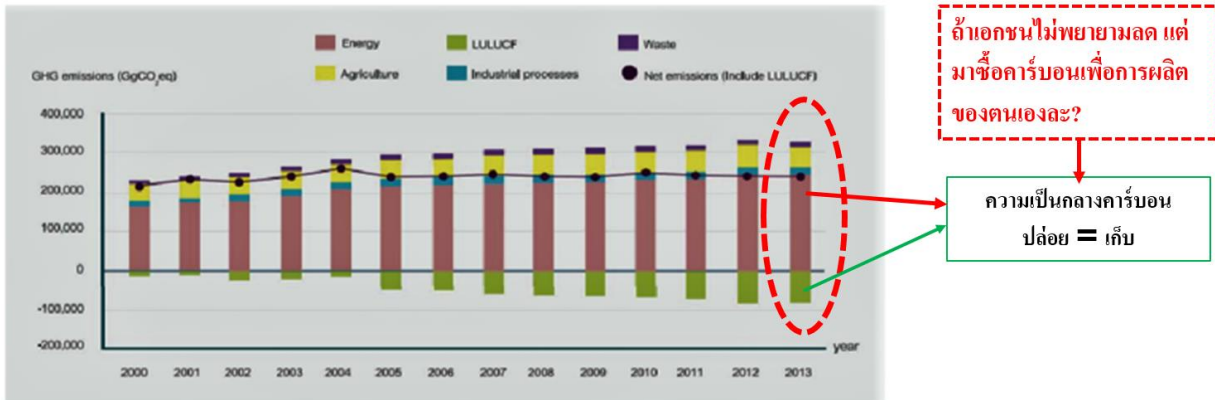
จากสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยพบว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) มีสัดส่วนร้อยละ ๗๕ ของปริมาณก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด ๗ ตัว (๔ กลุ่มก๊าซ) ทั้งนี้แหล่งที่มาของการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มาจากเผาไหม้พลังงานฟอสซิลทั้งน้ำมัน ถ่านหิน ในส่วนของภาคป่าไม้นั้นไม่มีการปลดปล่อย แม้ว่าจะมีการปล่อยเช่น เกิดไฟป่า แต่ก็มี การดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์มาใช้ในกระบวนการสร้างความเติบโตของต้นไม้เมื่อคำนวณสุทธิก็จะพบว่าการปลดปล่อยติดลบ หรือมีการดูดกลับมากกว่าปลดปล่อยนั่นเอง และจากกลไกธรรมชาติที่ต้นไม้สามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในการเจริญเติบโตจึงมีความคาดหวังต่อภาคป่าไม้ต่อการสร้างความเป็นกลางทางคาร์บอน (carbon neutrality)

รูปที่ ๖ CO₂ มีสัดส่วนร้อยละ ๗๕ และกลไกการดูดกลับ CO₂ ของต้นไม้

แต่อย่างไรก็ตามหากภาคส่วนอื่นไม่พยายาม หรือมีมุ่งมั่นตั้งใจในการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก และมาใช้ตัวเลขของภาคป่าไม้ในการชดเชย (carbon offset) ผ่านการซื้อขายคาร์บอนแบบตลาดเสรีการเข้าสู่ความเป็นกลางของคาร์บอนก็เป็นเรื่องยาก เกิดความไม่เป็นธรรมได้เพราะการลดปลดปล่อยในกระบวนการผลิตภาคอุตสาหกรรมโดยการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีต่างๆ หรือการดักจับคาร์บอนซึ่งอาจมีต้นทุนสูง ภาคเอกชนบางส่วนก็ไม่อยากมีต้นทุนเพิ่ม จึงมีความต้องการซื้อเครดิตแทนซึ่งง่ายกว่า เพื่อให้กระบวนการผลิตของตนเองยังคงดำเนินการได้ สร้างกำไรเท่าเดิมหรือมากขึ้น

จากรายงานพบว่าภาคป่าไม้ในรูปที่ ๗ พบว่า มีส่วนติดลบการปล่อย ส่วนภาคพลังงาน (สีน้ำตาล เหลือง) ปล่อยขึ้นเล็กน้อย มีนัยนำไปสู่การสร้างความเป็นกลาง แต่เกิดไม่ได้หากเส้นด้านบนไม่พยายามลด เพื่อไปเพิ่มสีเขียว ดังนั้นจะอย่างไรที่จะร่วมกันสะท้อนข้อกังวลนี้สู่นโยบาย

รูปที่ ๗ สัดส่วนการปลดปล่อยของแต่ละภาคส่วนกับความเป็นกลางทางคาร์บอน

สิ่งที่อยากเห็น ความเป็นกลางของคาร์บอน ที่จะต้องสมดุลกันนโยบาย ภาคป่าไม้มีบทบาทมากขึ้น หลังการประชุม COP ๒๖ มีความเคลื่อนไหวภาคป่าไม้มากขึ้น ภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการปลูกป่า ฟันฟูป่า โดยให้การสนับสนุนจากภาคเอกชน ทั้งนี้ได้มีการจัดประชุมร่วมกับกรมป่าไม้ กรมทะเลชายฝั่งสนับสนุนการปลูกป่าในพื้นที่ของรัฐ ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในการปลูก คาร์บอนเครดิตอาจจะไปชดเชยของตนเอง เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ เอกชนลงทุนปลูกไม้ เอกชนได้ร้อยละ ๙๐ รัฐได้ร้อยละ ๑๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีการฟันฟูป่าให้ได้มากถึง ๑๒๐ ล้านไร่ ป่าธรรมชาติ ๑๑ ล้านไร่ ทั้งป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชุมชน ป่าชายเลน รวมไปถึงพื้นที่ สปก. คทช. สวนป่าของ ออป. ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ จะมีศักยภาพดูดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กลับรวม ๑๒๐ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ โดยมีพื้นที่เป้าหมายในแต่ละประเภทป่าดังรูปที่ ๘

รูปที่ ๘ พื้นที่เป้าหมายในการสนับสนุนการปลูกป่าเพื่อดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ ๑๒๐ ล้านตัน

ข้อสังเกตให้ช่วยคิด /// ความเป็นกลางทางคาร์บอน หักลบแล้วส่วนที่ปล่อยภาคพลังงาน คมนาคม ของเสีย หากเอกชนที่ปล่อยไม่พยายามลดของตนเองก่อนมาใช้ภาคป่าไม้ในภาพรวมของประเทศไม่เกิดความเป็นกลางที่ตั้งไว้ เมื่อพูดถึงความเป็นกลาง จะต้องให้ความมั่นใจสัญญาลดให้ได้มากที่สุด ก่อนที่จะมาใช้ภาคป่าไม้ชดเชยผ่านกลไกตลาดเสรี มีการซื้อขายคาร์บอนซึ่งไม่ได้ส่งผลต่อการลดก๊าซเรือนกระจกในภาพรวมของโลก และอาจจะเกิดโครงการปลูกป่าเพื่อเก็บกักคาร์บอนที่อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่มีผลต่อพื้นที่ป่าธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ ต่อวิถีความเป็นอยู่ชุมชนท้องถิ่นซึ่งมีการแลกเปลี่ยนประเด็นนี้ของภาคประชาสังคมระหว่างการประชุม COP ๒๖ ที่ผ่านมา

๒.๔ ปัญหาความท้าทาย

๑) มีการจัดการที่ดิน ป่าไม้ ยังไม่เชื่อมโยงกัน ทำให้การจัดการป่าอย่างมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่ มีการแยกกันระหว่างพื้นที่ป่าชุมชน ป่าอนุรักษ์ พื้นที่เกษตร การทำงานระหว่างหน่วยงานไม่เชื่อมโยงหรือบูรณาการกัน รวมไปถึงนโยบายการจัดการที่มาจากบนลงล่างส่วนกลาง - จังหวัด - อำเภอ และตำบล

๒) ความพยายามรักษาป่า แต่มีนโยบายโครงการขนาดใหญ่ต่างๆ ลงไปในพื้นที่ เช่น โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ทั้งในพื้นที่ป่าและนอกเขตป่า ทั้งนี้ นโยบายการของรัฐยังย้อนแย้งกับเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่ป่าของประเทศ และกลไก REDD+ ภายใต้สัญญาว่าด้วยความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีความผลักดันสร้างเงื่อนไขเขตป่าจำนวนมาก

๓) ความมั่นคงในที่ดินทำกินของชุมชนในเขตป่าในพื้นที่คุ้มครอง หลังจากการสำรวจการถือครองที่ดินทำกินเสร็จแล้วกว่า ๔,๒๓๒ ชุมชน เนื้อที่รวม ๔.๔๓ ล้านไร่ รวมทั้งที่ดิน คทช.นอกพื้นที่อนุรักษ์ กระบวนการล่าช้าส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนระบบการผลิตส่วนเกษตร เกษตรผสมผสานที่เป็นมิตรกับระบบนิเวศผืนป่า

๔) การรับรองสิทธิในต้นไม้ในพื้นที่กรรมสิทธิ์ พื้นที่ สปก. ยังไม่ครบทั้งกระบวนการ ที่จะส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก รวมทั้งกลไกการแบ่งปันผลประโยชน์จากบริการทางนิเวศจากป่า

๕) กระบวนการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากพืชเชิงเดี่ยวสู่ระบบที่มีความยั่งยืน หลากหลายนั้นนอกจากแรงจูงใจทางนโยบายแล้วการจัดการภาวะหนี้สิน และการเงินในช่วงเปลี่ยนผ่านยังเป็นเรื่องที่ยังท้าทาย ยังขาดกลไกการสนับสนุนเพื่อการเปลี่ยนผ่านที่ชัดเจน

๖) กลไกการชดเชยคาร์บอนระหว่างภาคป่าไม้กับภาคอื่นผ่านระบบซื้อขาย อาจนำไปสู่ความไม่เป็นธรรม และภาพรวมการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ

๗) ยังขาดการนำเครื่องมือการขอฉันทานุมัติ หรือ F-PIC มาใช้ในโครงการที่จะมีผลกระทบต่อชุมชน รวมทั้งโครงการปลูกป่า

๒.๕ ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการใช้ที่ดินและการจัดการป่าไม้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ข้อเสนอเชิงหลักการ

๑) ชุมชนมีสิทธิในการเข้าถึง และจัดการทรัพยากรที่ดินป่าไม้เพื่อการปรับตัวอย่างเป็นธรรม(การรับรองสถานภาพที่ดินยังเป็นไปอย่างล่าช้า) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลจัดการป่า (Mitigation) และเป็นฐานในการปรับตัวของชุมชนที่พึ่งพิงป่า โดยชุมชนที่มีความเปราะบาง

๒) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อหนุนเสริมให้สร้างกลไกการจัดการร่วมในระดับพื้นที่ผ่านคณะทำงานปฏิบัติการกระจายอำนาจ เช่น การถ่ายโอนภารกิจไฟฟ้า แนวทางนโยบาย คทช. ที่จะกระจายไปสู่ทุกพื้นที่

๓) การฟื้นฟูและจัดการเชิงภูมิทัศน์ป่าไม้ (Forest landscape restoration and management) ให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งพื้นที่ป่า ที่ทำกิน ที่ตั้งชุมชน แหล่งน้ำเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้ระบบนิเวศโดยรวม

ข้อเสนอเชิงนโยบายทั้งด้านการป้องกัน แก้ไข (mitigation) ...ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

๑) จัดทำขอบเขตและเครื่องหมายแนวเขตที่ดินป่าไม้ ที่ทำกินให้เกิดความชัดเจนเพื่อใช้ในการป้องกันดูแลป่าร่วมกันทั้งในพื้นที่คุ้มครอง ๔.๒๙ ล้านไร่ ๔,๓๐๐ ชุมชนชุมชน รวมทั้งพื้นที่ คทช. ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ๑๒ ล้านไร่ซึ่งยังมีการจัดสรรที่ดินได้น้อยมาก

๒) การจัดการไฟป่าอย่างมีส่วนร่วมในระดับภูมิทัศน์เชื่อมโยงทั้งป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน พื้นที่เกษตรกรรม โดยใช้กลไกระดับจังหวัดได้แก่สภาสหทัยใจจังหวัดต่างๆ เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่าย ทสม. โดยมีการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนทั้ง อปท. ซึ่งมีการกระจายอำนาจเรื่องไฟฟ้าแล้ว ทั้งนี้ปรับเปลี่ยนจากนโยบายห้ามเผาเป็นการจัดการเชื้อเพลิง (จากเวทีโต๊ะกลมไฟป่า)

๓) สนับสนุนเครือข่ายชุมชนเฝ้าระวังการบุกรุกพื้นที่ป่าร่วมกันทั้งในพื้นที่คุ้มครอง (คณะกรรมการร่วมติดตามทั้งระดับชุมชนและระดับพื้นที่) รวมทั้งเครือข่ายป่าชุมชนแต่พื้นที่ โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น CF Portal โดยร่วมมือกับ อปท. เช่นที่อำเภอเบะเกลือ จังหวัดน่าน

๔) ต้องศึกษาผลกระทบการซื้อขายคาร์บอนภาคป่าไม้กับภาคส่วนอื่นอย่างรอบคอบ ละเอียดย แม้ว่าจะเป็นภาคสมัครใจภายในประเทศก็ตาม เพราะเป็นเรื่องระดับชาติเกี่ยวข้องกับความเป็นกลางทางคาร์บอน และ Net Zero emission ของประเทศไทย ร่าง พรบ. CC และเกี่ยวข้องกับ UNFCCC

๕) สร้างกติกา ข้อตกลง เจรียงหากต้องมีการซื้อขายเพื่อชดเชยภาคอื่นกับภาคป่าไม้ เช่น ต้องทำการลดของตนเองให้ได้ ๙๐-๙๕ % ก่อน เพราะจะมีผลต่อกับความเป็นกลางคาร์บอน (Carbon neutrality) และ Net Zero Emission

๖) การให้มีการรับรองต้นไม้และการใช้ประโยชน์จากไม้ที่ชุมชนปลูกในพื้นที่ทำกินนอกจากการปลดปล่อยในพื้นที่ เอกสารสิทธิ สปก. โดยเฉพาะในพื้นที่ คทช เพื่อสร้างแรงจูงใจ

ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการที่ดินไม้ด้านปรับตัว (ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของภาคป่าไม้)

๑) รัฐต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสนับสนุนข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเสี่ยง และผลกระทบ ให้กับชุมชน และหน่วยงานระดับพื้นที่ในการวางแผนการจัดการที่ดินป่าไม้

๒) พัฒนาและส่งเสริมระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับผืนป่า (Eco-friendly) เชื่อมโยงกับกลไกการสนับสนุนต่างๆ ทั้ง PES โดยทั้งในพื้นที่คุ้มครอง ๔.๒๙ ล้านไร่ ๔,๓๐๐ ชุมชน

๓) ยกระดับการจัดการป่าชุมชนให้มีผลผลิตหลากหลายเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร เสริมสร้างรายได้ เพิ่มพูนบริการทางนิเวศ เช่น น้ำจากป่าเพื่อสนับสนุนระบบการผลิตทั้งการเกษตร การปศุสัตว์ เชื่อมโยงกับการพัฒนากองทุนป่าชุมชนและสวัสดิการคนดูแลป่า

๔) ป่าในพื้นที่ทำกิน สร้างป่านอกเขตป่า forest on farm/ tree on farm (ป่าเศรษฐกิจ ป่าครอบครัว วนเกษตร) โอกาสเพิ่มพื้นที่ป่า ๒๖ ล้านไร่ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เน้นพื้นที่ที่จะเชื่อมต่อป่า (corridor) โดยเน้นพื้นที่กรรมสิทธิ์ สปก. และพื้นที่ คทช. กลุ่มน้ำ ๓,๔, ๕ ซึ่งมีพื้นที่กว่า ๓.๗ ล้าน ให้ความสำคัญหลากหลายทางชีวภาพ ความมั่นคงทางอาหาร

๕) จัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กแทนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เพื่อลดผลกระทบต่อผืนป่าโดยเฉพาะในผืนป่าอนุรักษ์ ควรเก็บผืนป่าไว้ทำหน้าที่เก็บกักคาร์บอน ส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งน้ำโดยชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตในที่ดินทำกินของตนเอง

๖) พัฒนากลไกการสนับสนุนเพื่อการปรับตัว ทั้งในรูปแบบกองทุนและรูปแบบอื่นๆที่ไม่ใช่ตัวเงิน ช่วงการเปลี่ยนผ่านพืชเดียวไปสู่พืชหลากหลาย ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืนที่เป็นปรับตัวบนระบบนิเวศเป็นฐานสร้างผลผลิตและบริการทางนิเวศอื่นๆ ที่นำไปสู่ความมั่นคงทางด้านอาหาร และส่งเสริมสุขภาวะที่ดี

ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการที่ดินป่าไม้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ: กลไกการสนับสนุนชุมชนในการจัดการที่ดินป่าไม้และการปรับเปลี่ยนระบบการผลิต การพัฒนาศักยภาพ ความเป็นธรรม อื่นๆ

๑. สนับสนุนการบริโภคผลิตภัณฑ์จากชุมชนที่มีดูแลป่า ชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตป่ามีระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับผืนป่า เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร เกษตรผสมผสาน ใช้พลังผู้บริโภคในการขับเคลื่อนการฟื้นฟูภูมิทัศน์ป่าไม้ไทยร่วมกัน

๒) ให้นำมาตรการป้องกันผลกระทบทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Safeguard) และ ขออนุญาตจากชุมชน (F-PIC) มากำกับโครงการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทย รวมทั้งโครงการปลูกป่าด้วย

๓) พัฒนาศักยภาพชุมชนที่มีความเสี่ยง กลุ่มเปราะบางจากผลกระทบจาก CC ในการวางแผนการจัดการที่ดิน ป่าไม้เพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๓. ความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการใช้ที่ดินและการจัดการป่าไม้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลุ่มที่ ๑ ด้านการป้องกันแก้ไข (mitigation) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคการประโยชน์ที่ดินและป่าไม้

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
๑. ระดับหลักการ		
๑.๑ ชุมชนมีสิทธิในการเข้าถึง และจัดการทรัพยากรที่ดินป่าไม้เพื่อการปรับตัวอย่างเป็นธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลจัดการป่า (Mitigation) และเป็นฐานในการปรับตัวของชุมชนที่พึ่งพิงป่า โดยชุมชนที่มีความเปราะบาง	- เข้าถึงบริบทชุมชน เข้าถึงข้อมูล เป็นฐานในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการดูแลและป้องกัน - เข้าถึงและแบ่งปัน กระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม - ชุมชนตระหนัก เข้าใจ รับรู้ข้อมูลร่วมกันและเข้ามามีส่วนร่วม - ให้ยกเว้น “ไม่เป็นไปตามกฎหมายบทบัญญัติ” ทำมาตรการตามพ.ร.บ.	- กลุ่มคนหลากหลายในการใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม
๑.๒ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ในการ จัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อ หนุนเสริมให้สร้างกลไกการจัดการ ร่วมในระดับพื้นที่ผ่านคณะทำงาน ปฏิรูปการกระจายอำนาจ	- สัดส่วนคณะกรรมการกระจายอำนาจไม่ใช่โดยตำแหน่งเป็นหลัก ควรมีองค์กรชาวบ้าน องค์กรชุมชน สัดส่วนหญิง ชาย เข้าไปอยู่ในกลไก - พ.ร.บ.กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นไม่เปิดเสรีกระจายอำนาจให้สมบูรณ์มากขึ้น ทั้งหน้าที่ ภารกิจและงบประมาณ	-
๑.๓ การฟื้นฟูและจัดการเชิงภูมิทัศน์ป่าไม้ (Forest landscape restoration and management) ให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งพื้นที่ป่าที่ทำกิน ที่ตั้งชุมชน แหล่งน้ำเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้ระบบนิเวศโดยรวม	- ใช้พื้นที่ตัวตั้ง (ระดับท้องถิ่น) รวมกันเป็นลุ่มน้ำในระดับอำเภอ จังหวัดและดำเนินการแบบบูรณาการ ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการทำงานร่วมกัน - ป่าชายเลน ที่จะต้องจัดทำแผนตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ แต่ติดปัญหาการพัฒนาพื้นที่ ยังคงต้องขออนุญาตการใช้พื้นที่กับส่วนงานที่เกี่ยวข้อง (ปลดล็อก) - คทช.พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดำเนินการเฉพาะลุ่มน้ำ ๓,๔,๕	

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
	/๑ ชุมชนครอบคลุมทั้ง ๑ – ๕ แต่คทช. ดำเนินการเฉพาะส่วน จะทำอย่างไร? - การพัฒนาบุคลากรของรัฐ	
๒. ด้านการป้องกันแก้ไข (mitigation)		
ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
๒.๑ จัดทำขอบเขตและเครื่องหมายแนวเขตที่ดิน ป่าไม้ ที่ทำดินให้เกิดความชัดเจนเพื่อใช้ในการ ป้องกันดูแลป่าร่วมกันทั้งในพื้นที่คุ้มครอง ๔.๒๙ ล้านไร่ ๔,๓๐๐ ชุมชุมชน รวมทั้งพื้นที่ คทช. ใน พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ๑๒ ล้านไร่ซึ่งยังมีการ จัดสรรที่ดินได้น้อยมาก	- การทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหา การมีส่วนร่วมชุมชนน้อย ชุมชนมีฐานข้อมูล แต่ไม่ยอมรับฐานข้อมูลของชุมชน - แนวเขตที่ดิน ป่าไม้ ยกระดับจัดทำฐานข้อมูลระดับตำบล และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนนั้นๆ - การแบ่งโซนการจัดการในพื้นที่ป่าชายเลน	
๒.๒ การจัดการไฟป่าอย่างมีส่วนร่วมในระดับ ภูมิภาคเชื่อมโยงทั้งป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน พื้นที่ เกษตรกรรม โดยใช้กลไกระดับจังหวัดได้แก่สภามหาวิทยาลัยจังหวัดต่างๆ เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่าย ทสม. โดยมีการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนทั้ง อปท. ซึ่งมีการกระจายอำนาจเรื่องไฟป่า แล้ว ทั้งนี้ปรับเปลี่ยนจากนโยบายห้ามเผาเป็นการจัดการเชื้อเพลิง(จากเวทีโต๊ะกลมไฟป่า)	- การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นนอกจากพื้นการถ่ายโอนภารกิจในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติแล้วควรถ่ายโอนภารกิจหรือ MOU ร่วมกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ในการจัดการไฟป่าอย่างมีส่วนร่วม - มองภูมิทัศน์การจัดการไฟป่าระดับพื้นที่ ไม่ใช่เอาระดับ จังหวัดมาจัดการอย่างเดียว รวมไปถึงการเชื่อมโยงไฟป่า กับ ประเด็นหมอกควันประเทศเพื่อนบ้าน และหมอกควันที่เกิดขึ้นจากในเมืองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการจะทำอย่างไร - ไฟป่าระหว่างจังหวัด ที่จะต้องมีแผน โครงสร้างการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน - การเอาจริงเอาจังของภาครัฐ (อีสาน)และจัดสรร	

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
	งบประมาณประจำปีมาดำเนินการล่วงหน้าอย่างน้อย ๑ ปี ก่อนที่จะดำเนินการปิดไป - ความพร้อมในการการถ่ายโอนภารกิจ ความเข้าใจและการดำเนินการของท้องถิ่น เช่น การเฝ้าระวัง การจัดการ - PM ๒.๕ แหล่งที่มาจากทุกแหล่งกำเนิดไม่ชัดเจน ข้อเสนอการทำข้อมูลให้ชัดเจนเพื่อสร้างความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย	
๒.๓ สนับสนุนเครือข่ายชุมชนเฝ้าระวังการ บุกรุกพื้นที่ป่าร่วมกันทั้งในพื้นที่คุ้มครอง (คณะกรรมการร่วมติดตามทั้งระดับชุมชนและระดับพื้นที่) รวมทั้งเครือข่ายป่าชุมชนแต่พื้นที่ โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น Nan Portal โดยร่วมมือกับ อปท.	- การใช้ระบบข้อมูลที่มีอยู่ในชุมชนในการติดตาม รวมไปถึงกลไกในระดับท้องถิ่น (ท้องที่ ท้องถิ่น องค์กรชุมชน) ตรวจสอบร่วมกัน - การใช้อำนาจท้องถิ่นในการรับรองกลไกและระบบข้อมูล โดยเสนอให้คณะกรรมการกระจายอำนาจ ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สนับสนุนให้ท้องถิ่นออกเป็นข้อบัญญัติตำบล ..	คณะกรรมการสิทธิฯ มีคณะกรรมการระดับตำบลที่เป็นกลไกร่วมในการจัดการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๒.๔ ต้องศึกษาผลกระทบการซื้อขายคาร์บอนภาคป่าไม้กับภาคส่วนอื่นอย่างรอบคอบ ละเอียดย แม้ว่าจะเป็นภาคสมัครใจภายในประเทศก็ตาม เพราะเป็นเรื่องระดับชาติเกี่ยวข้องกับความเป็นกลางทางคาร์บอน และNet Zero emission ของประเทศไทย ร่าง พรบ. CC และเกี่ยวพันกับ UNFCC	- ควรดำเนินการมากกว่าการศึกษาแต่เอาข้อเสนอของชาวบ้านเพิ่มเติมในการดำเนินการ รวมไปถึงปัญหาที่แท้จริงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - การแยกส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายคาร์บอน นำมาเชื่อมโยงให้ชาวบ้านได้รับรู้ข้อมูลและเห็นข้อมูลร่วมกัน	
๒.๕ สร้างกติกา ข้อตกลง เงื่อนไขหากต้องมีการซื้อขาย เพื่อชดเชยภาคอื่นกับภาคป่าไม้ เช่น ต้องทำการลดของตนเองให้ได้ ๙๐-๙๕ % ก่อน	- ควรไปอยู่ร่วมกับข้อ ๒.๔ - การปลูกไม้ที่ไม่ใช่เชื้อ -ขายคาร์บอน แต่เป็นกองทุนหนุนเสริมการปลูก หรือการลดหย่อนภาษี	

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
เพราะจะมีผลต่อกับความเป็นกลางคาร์บอน (Carbon neutrality) และ Net Zero Emission		
๒.๖ การให้มีการรับรองต้นไม้และการใช้ประโยชน์จากไม้ที่ชุมชนปลูกในพื้นที่ทำกิน นอกจากการปลดลื้อคในพื้นที เอกสารสิทธิ สปก. โดยเฉพาะในพื้นที่ คทช เพื่อสร้างแรงจูงใจ	- ปลดลื้อคในการจัดการทั้งระบบ รวมไปถึงการซื้อขาย สร้างแรงจูงใจมากขึ้น -	

กลุ่มที่ ๒ ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (adaptation)

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
๑ ระดับหลักการ		
๑. ๑ ชุมชนมีสิทธิในการเข้าถึง และจัดการ ทรัพยากรที่ดินป่าไม้เพื่อการปรับตัวอย่างเป็นธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลจัดการ ป่า (Mitigation) และเป็นฐานในการปรับตัว ของชุมชนที่พึ่งพิงป่า โดยชุมชนที่มีความ เปราะบาง	๑) ต้องการให้มีการระบุให้ชัดเจนว่ามี มาตรการ การรับรองในทางกฎหมายสิทธิ ชุมชน สามารถเข้าถึง และสิทธิการจัดการ การพึ่งพิง ทรัพยากร ชุมชนสามารถออก กติกา ระเบียบ ของชุมชนได้อย่างเป็น ธรรม ๒) รัฐต้องมีงบประมาณสนับสนุนให้ชุมชน รวมถึงชุมชนที่เปราะบาง และมีระเบียบ ที่ เข้าถึงง่าย ให้ชุมชนสามารถมีสิทธิในการ จัดการและบริหาร แต่ข้อเสนอการเข้าถึง งบประมาณทำอย่างไร ...	๑) ป่าชายเลน มีกฎหมาย โดยมีการขึ้น ทะเบียนเป็นชุมชนชายฝั่ง จากนั้น ชุมชน สามารถออกกฎระเบียบ ม.๑๘ แต่ใน ปัจจุบันยังไม่สามารถใช้ตามกฎหมายได้ เนื่องจาก ไม่รู้ว่ามีกฎหมายนี้ และไม่รู้ว่าจะ ใช้กฎหมายนี้ เป็นเครื่องมือ ได้อย่างไร - ม.๑๘ ของป่าชายเลนมีเงื่อนไขหรือ ข้อจำกัด หรือไม่ ๒) งบประมาณจากภาครัฐที่เป็นหลัก อาจจะไม่สามารถตอบโจทย์ กิจกรรมที่

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
	๓) เสนอให้มีการบูรณาการประเด็นเรื่อง การปรับตัว การเสมอภาคทางเพศ ให้ ความ สำคัญของกลุ่มเปราะบาง ในทุกระดับ	ชุมชนดำเนินการด้วยตนเอง ๒) กระบวนการและกลไกของภาครัฐในการ สนับสนุนการจัดการป่าเป็นไปอย่างล่าช้า (ระดับจังหวัด น่าน) ๒) งบประมาณเปลี่ยนไปอยู่กับหน่วยงาน อื่น ชุมชนเป็นเพียงผู้เข้าร่วมแต่ไม่ใช่ เจ้าภาพ ๓) ชุมชนที่อยู่ระหว่างการไปขอขึ้น พรบ. ป่าชุมชน แต่พื้นที่อยู่ระหว่างการถูก ประกาศเป็นพื้นที่ห้ามล่า ใช้แนวทางการ รับรองสิทธิโดยใช้แนวทางที่ภาคเอกชนเข้า มา หรือภาครัฐ เช่น น่าน sandbox มา ช่วยรับรอง
๑.๒ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อหนุนเสริมให้สร้างกลไกการจัดการร่วมในระดับพื้นที่ผ่าน คณะทำงานปฏิรูปการกระจายอำนาจ	๑) ต้องการให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์ อย่าง เท่าเทียม เป็นธรรม ผ่านกลไก ท้องถิ่น เช่นการกระจายภาษีที่ได้รับมา ๒) การกระจายอำนาจไปยังองค์กร หรือ เครือ ช่างชาวบ้านอื่น เนื่องจากกลไก ท้องถิ่นอาจ จะมีข้อจำกัด ๓) ภารกิจใดที่ไม่เกี่ยวข้องหรือมากไปของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจจะต้อง ออก ๔) ไม่จำกัดสิทธิ พรบ.องค์กรไม่แสวงหา ผลกำไร หรือองค์กรท้องถิ่น	๑) กลไกความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มี อยู่ คำนึงกับชุมชน ตอนนี้ได้ผ่านกลไก ท้องถิ่นแค่ ๕% ซึ่งถือว่าน้อย ควรจะ มากกว่า ๒๐-๕๐% ถ้าไม่มีรายได้ อย่าง น้อยก็มีเงินจากงบประมาณแผ่นดิน แต่ถ้าอุทยาน หรือพื้นที่ใด มีรายได้มาก ก็จะต้องคืนกลับสู่ ชุมชนมากด้วย ๑) พรบ.ป่าชุมชนและพรบ.อุทยาน ต้องมี การออกแบบการจัดการรายละเอียด ที่ไม่ ยึดกับโครงสร้างหลัก เช่น กรมป่าไม้ มาก

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
		จนเกินไป
๑.๓ การฟื้นฟูและจัดการเชิงภูมิทัศน์ ป่าไม้ (Forest landscape restoration and management) ให้เกิดการเชื่อมโยงทั้ง พื้นที่ป่า ที่ทำกิน ที่ตั้งชุมชน แหล่งน้ำเพื่อ สร้างความแข็งแกร่งให้ระบบนิเวศโดยรวม	๑) เสนอการจัดการไฟป่า หมอกควัน ระหว่างประเทศ โดยเป็นข้อเสนอไปยัง ASEAN ให้มีความร่วมมือในระดับภูมิภาค ให้มีการจัดการและการเชื่อมโยงภูมิทัศน์ ไกล่เคียงที่อาจจะส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ๒) เสนอให้การจัดการภูมิทัศน์ต้องไม่ ลืม ชุมชน ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบ ของภูมิทัศน์ ๓) ขอให้คำนึงถึงปัญหาเฉพาะในแต่ละ ภูมิทัศน์ ให้เหมาะสมกับบริบท เช่น บางภูมิทัศน์ต้องมีทุ่งหญ้าเพื่อเลี้ยงสัตว์ ไม่เฉพาะ ต้นไม้ใหญ่	๓) เพราะคนในเมืองมักจะมองแยกส่วน มองไม่เห็นคนในชุมชน
๒ ระดับปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (adaptation)		
ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
๒.๑ รัฐต้องพัฒนาระบบฐาน ข้อมูล และสนับสนุนข้อมูลด้าน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความ เสี่ยงและผลกระทบ ให้กับ ชุมชน และหน่วย งานระดับพื้นที่ ในการวางแผนการจัดการที่ ดิน ป่าไม้	-ฐานข้อมูลต้องคำนึงถึงองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา การสังเกตโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการจัดการทรัพยากร การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ -ฐานข้อมูลต้องมีการจำแนกประเภท ให้กับกลุ่มเฉพาะ มีการแยกเพศ กลุ่มผู้	

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
	เปราะบาง เพื่อให้ได้รับการตอบสนองที่ตรง กับความต้องการของกลุ่ม -ฐานข้อมูลสามารถเป็นไปเพื่อการตอบโจทยชีวิต -การสนับสนุนให้มีการเข้าถึงฐานข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่ตอนนี้เป็นข้อมูลดิจิทัล ทำให้เกิดการเข้าถึงของชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการใช้เทคโนโลยี	
๒.๒ พัฒนาและส่งเสริมระบบ การผลิตที่เป็น มิตรกับผืนป่า (Eco-friendly) เชื่อมโยง กับกลไกการสนับสนุนต่างๆ ทั้ง PES โดย ทั้งในพื้นที่คุ้มครอง ๔.๒๙ ล้านไร่ ๔,๓๐๐ ชุมชน	-การปรับตัวจากเกษตรนิเวศ เป็นเชิงท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาเชิงลึกทำอย่างไรไม่ให้เกิดการป้องกันไม่ให้เกิดการรื้อถอนที่หลัง เช่น กรณีภูทับเบิก -การเสนอให้ชุมชนสามารถเป็นผู้ประกอบการได้ -การประเมินผลได้ผลเสีย carbon footprint ของเกษตรนิเวศ ท่องเที่ยว มีค่าเท่าไร -การมีกลไก ให้คนปลายน้ำ จัดสรรงบกำไรให้คนต้นน้ำ เกิดการสร้างแรงจูงใจ โดยใช้เงื่อนไขทางภาษี เป็นต้น	
๒.๓ ยกระดับการจัดการป่าชุมชน ให้มีผล ผลิตหลากหลายเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร เสริมสร้าง รายได้ เพิ่มพูนบริการทาง	-สนับสนุนให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ บนฐานทรัพยากร มีความมั่นคงทาง	

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
นิเวศ เช่น น้ำจากป่าเพื่อสนับสนุน ระบบการ ผลิตทั้งการเกษตร การปศุสัตว์ เชื่อมโยงกับ การพัฒนากองทุนป่าชุมชนและ สวัสดิการคนดูแลป่า	อาหาร	
๒.๔ ป่าในพื้นที่ทำกิน สร้างป่า นอกเขตป่า forest on farm/ tree on farm (ป่าเศรษฐกิจ ป่าครอบครัว วนเกษตร) โอกาสเพิ่ม พื้นที่ป่า ๒๖ ล้านไร่ ควบคู่กับ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เน้น พื้นที่ที่จะ เชื่อมต่อป่า (corridor) โดยเน้นพื้นที่ กรรมสิทธิ์ สปก. และพื้นที่ คพช. กลุ่มน้ำ ๓,๔, ๕ ซึ่งมีพื้นที่กว่า ๓.๗ ล้าน ให้ความ หลาก หลาย ทางชีวภาพ ความมั่นคงทางอาหาร		
๒.๕ จัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก แทนการ พัฒนาแหล่งน้ำขนาด ใหญ่ เพื่อลดผลกระทบ ต่อผืน ป่าโดยเฉพาะในผืนป่าอนุรักษ์ ควร เก็บผืนป่าไว้ทำหน้าที่เก็บกักคาร์บอน ส่งเสริมการบริหาร จัด การ แหล่งน้ำโดย ชุมชน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		
๒.๖ พัฒนากลไกการสนับสนุนเพื่อการ ปรับตัว ทั้งในรูปแบบ กองทุน และ รูปแบบ อื่นๆที่ไม่ ใชตัวเงินเพื่อส่งเสริมการปรับ เปลี่ยนรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืนที่เป็นปรับตัวนระบบ นิเวศเป็นฐานสร้างผลผลิตและบริการทางนิเวศอื่นๆ ที่นำไปสู่ ความมั่นคงทางด้านอาหาร และส่งเสริม สุขภาวะที่ดี		
๒.๗ การบูรณาการองค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่น และความรู้ เชิงวิทยาศาสตร์	ชนเผ่าพื้นเมืองมีความรู้ความเชื่อ เลือกลิ่ง ที่ดีที่เป็นความรู้ดั้งเดิม และความรู้แบบ นวัตกรรมใหม่ๆ และสามารถนำมาใช้ในการปรับตัว เสริมสร้างความหลากหลาย ทางชีวภาพ แล้ว ก็อาจจะนำมาปรับใช้ต่อ	

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
	ได้ ปัจจุบันชุมชนต้องมีการปรับตัวในภาวะที่มีความท้าทายอยู่มากแล้ว ดังนั้น การปรับตัวที่ถูกมองเห็นจะถูกหยิบยกขึ้นมา แต่ยังไม่มีการปรับตัว พูดถึงเรื่องจิตวิญญาณ รากเหง้า วัฒนธรรมของชุมชน การสร้างการเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย เรื่องการปรับตัว การสร้างอาชีพ	
๒.๘ ข้อเสนอต่อภาครัฐในการร่วมปรับตัว	ภาครัฐควรต้องมีการบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล ความโปร่งใส ภาครัฐควรมาเป็นฝ่ายสนับสนุน ติดตามให้คำแนะนำ แก่ภาคประชาสังคมหรืออปท ในการปรับตัว อาจจะทำให้เกิดประสิทธิภาพกว่าหรือไม่	การตั้งเป้าของประเทศ ถูกต้องหรือไม่จริงๆ แล้วการตั้งเป้าหมายควรมาจากท้องถิ่น การสร้างรากฐานให้ชุมชนมีความมั่นคง ที่ต้องอยู่ได้ หรือไม่

กลุ่มที่ ๓ กลไกการสนับสนุนชุมชนในการจัดการที่ดินป่าไม้และการปรับเปลี่ยนระบบการผลิต การพัฒนาศักยภาพ ความเป็นธรรมทางสังคม

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
ระดับที่ ๑ เชิงหลักการ		

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
๑. ๑ ชุมชนมีสิทธิในการเข้าถึง จัดการ ได้รับประโยชน์ และมีส่วนร่วมตัดสินใจในทรัพยากรที่ดินป่าไม้เพื่อการปรับตัวอย่างเป็นธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลจัดการป่า (Mitigation) และเป็นฐานในการปรับตัวของชุมชนที่พึ่งพิงป่า โดยชุมชนที่มีความเปราะบาง<u>เรื่องการดำเนินชีวิต และการถือครองสิทธิ์ที่ดินทำกิน</u>	• เพิ่มความชัดเจนเรื่องการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ / เพิ่มมิติ adaptation ในเชิงสิทธิของชุมชน ที่ยังไม่ชัดเจน • ชุมชนยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบ CC ต่อชุมชน และยังขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกป่าชุมชน • ปลดล็อกนโยบาย ยังไม่เอื้อให้เกิดการจัดการป่า ควรปรับปรุงกฎหมายเอื้อให้เกิดขยายพื้นที่ป่าได้ • ไม่มีงบประมาณสนับสนุนในการให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการผลกระทบ CC ต่อป่าชุมชน	
๑.๒ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อหนุนเสริมให้สร้างกลไกการจัดการร่วมในระดับพื้นที่ผ่าน<u>คณะทำงานปฏิรูปการกระจายอำนาจ</u> (หมายถึงใคร และควรประกอบด้วยใครบ้าง เพราะคณะกก.แบบเดิมทำงานไม่มีประสิทธิภาพ)	• การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ต้องระบุให้ชัดว่าท้องถิ่นเป็นใคร ให้ครอบคลุมนอกเหนือจาก อบต. ท้องถิ่นไม่ได้จำกัดเฉพาะ อบต. ครอบคลุมองค์กรท้องถิ่นที่หลากหลาย • เพิ่มเติมเรื่องสนับสนุนงบประมาณให้ท้องถิ่นในการจัดการป่า ไม่อย่างเป็นรูปธรรม • เพิ่มบทบาทของอบต. ปรับปรุงเทศบัญญัติในประเด็นเรื่อง การจัดการทรัพยากรและพื้นที่อนุรักษ์ สร้างการมีส่วนร่วมของจังหวัด • มีมาตรการสร้างแรงจูงใจให้ท้องถิ่นและชุมชนเข้ามาฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ • ท้องถิ่นยังไม่ค่อยมีข้อมูลเรื่องฐานทรัพยากร ท้องถิ่นยังขาดศักยภาพ • ความหลากหลายมีหลายมิติ ทางชีวภาพ ทางสังคม (กลุ่มชาติพันธุ์) การกระจายอำนาจควรต้องให้ชุมชนเข้าไปมีส่วน	

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
	ร่วมในคณะกรรมการจัดการอุทยานฯ ให้ อปท.มีหน้าที่ที่ชัดเจนในการจัดการทรัพยากร ใช้กลไกเดิม โดยเพิ่มประสานงานกับชุมชน และมีการคานอำนาจของรัฐและชุมชน มีการเชื่อมโยงรัฐกับชุมชน (กระจายงปม. และหน้าที่) • การกระจายอำนาจ ควรต้องลงไปถึงระดับชุมชนหมู่บ้านอย่างแท้จริง ให้ชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่ป่า และชุมชนเข้มแข็งยืนได้ด้วยตนเอง • อปท. ติดเงื่อนไข ต้องปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบของมหาดไทย เพื่อให้สามารถทำงานได้	
๑.๓ การอนุรักษ์ ป่าและใช้ประโยชน์เชิงภูมิทัศน์ป่าไม้ ให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งพื้นที่ป่า ที่ทำกิน ที่ตั้งชุมชน แหล่งน้ำ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้ระบบนิเวศโดยรวม	• คำว่าภูมิทัศน์เป็นวิชาการ โดยภูมิทัศน์ควรขึ้นอยู่กับชุมชนท้องถิ่นในการกำหนด • การจัดการเชิงภูมิทัศน์ต้องขยายความให้ชัดเจนว่ามีมิติไหนบ้าง เป้าหมายสูงสุดควรจะเป็นการใช้ที่ดิน/พื้นที่ให้เต็มศักยภาพ ซึ่งต้องมองเรื่องแนวโน้มตลาด สร้างความเชื่อมโยงเชิงห่วงโซ่มูลค่าให้เกิดขึ้น • ในความเป็นจริงหน่วยงานภาครัฐยังทำงานภายในขอบเขตหน้าที่ของตัวเอง และมีข้อจำกัดในการใช้งบประมาณในการสนับสนุนเชิงภูมิทัศน์ ซึ่งพื้นที่เปราะบางจำนวนมากมีปัญหา มองเรื่องสิทธิของพี่น้องชนเผ่าและจัดการเรื่องพื้นที่ทับซ้อนต่างๆให้ชัดเจนซึ่งเป็นปัญหาระดับโครงสร้าง หลักๆติดที่กรอบงบประมาณของรัฐ	
ระดับ ๒ กลไกการสนับสนุนชุมชนในการจัดการที่ดินป่าไม้และการปรับเปลี่ยนระบบการผลิต การพัฒนาศักยภาพ และความเป็นธรรม		

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
๒.๑. เชื่อมโยงภาคป่าไม้กับภาคการเกษตรและใช้พลังผู้บริโภคในการขับเคลื่อนการฟื้นฟูภูมิทัศน์ป่าไม้ไทยร่วมกัน - สนับสนุนการบริโภคผลิตภัณฑ์จากชุมชนที่มีดูแลป่าชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตป่ามีระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับผืนป่า เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร เกษตรผสมผสาน - สนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	- บทเรียนการจัดการป่าไม้ภาคพลเมือง คือการได้มีภาคีจากภาคส่วนอื่นๆมาร่วมกันผลักดันเรื่องการจัดการทรัพยากร หนุนเสริมแรงระหว่างกัน - ป่าและพื้นที่เกษตรมีหน้าที่ทั้งด้านการผลิตและอนุรักษ์ / ส่งเสริมและคุ้มครอง วนเกษตรเป็นรูปแบบที่เห็นทั้งสองมิติด้านการผลิตและอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรม รวมถึงความมั่นคงทางอาหาร - ระบบนิเวศบริการของป่าไม้ควรต้องได้รับการสนับสนุนยกระดับสู่สินค้าที่เชื่อมโยงกับเมือง - ภาคป่าไม้ส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ป่าสามารถเป็นแหล่งอาหาร และเป็นแหล่งรายได้ของชุมชน เกิดความเชื่อมโยงป่ากับพื้นที่เกษตรเพื่อความมั่นคงทางอาหาร - พื้นที่เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดสารให้เป็นพื้นที่ป่ามากขึ้น ดัดปัญหาเรื่องป่าไม้ที่ดิน ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำได้เนื่องจากติดกรอบเรื่องปัญหาที่ดิน ซึ่งเป็นปัญหาในพื้นที่สูง	
๒.๒ ให้นำมาตรการป้องกันผลกระทบทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Safeguard) และ ขออนุญาตจากชุมชน (F-PIC) มากำกับโครงการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทย รวมทั้งโครงการปลูกป่าด้วย		
๒.๓ พัฒนาศักยภาพชุมชนที่มีความเสี่ยงและประชากรกลุ่มเปราะบางต่อผลกระทบจาก CC ในการวางแผนการจัดการที่ดิน ป่าไม้เพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ		
๒.๔ พัฒนากลไกความร่วมมือ JMA ด้านป่าไม้ระหว่าง	ตั้งกลไกของการจัดการร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชน ให้หน่วยงานต่างๆที่	

ร่างข้อเสนอ	ความคิดเห็น	เหตุผลประกอบ
ภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมที่มีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางร่วมกันในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค	มีบทบาททางกฎหมายเข้ามาบูรณาการทำงานร่วมกัน ซึ่งรวมถึงงบประมาณด้วย ให้เกิดความร่วมมือในระดับภูมิภาค – ให้เกิด co-management ขึ้นได้จริง และมีการวางแผนร่วม	
๒.๕ ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างองค์กรที่ทำงานด้าน mitigation และ adaptation		

ประเด็นเพิ่มเติม

เชิงหลักการ เพิ่มเข้ามาในเรื่องของ “สิทธิ”

- สิทธิชุมชน ผลักดันทางนโยบายกฎหมาย
- สิทธิการเข้าถึงข้อมูล แบ่งปันอย่างเป็นธรรม
- การศึกษาข้อมูล เงื่อนไข ข้อตกลงอยู่ในหมวดเดียวกัน
- ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นฐานในการปรับตัว
- การปรับตัวภาครัฐ เท้าทันกับการขับเคลื่อน
- กลไกความร่วมมือประสานงานและสนับสนุน

๕.การนำข้อเสนอสู่นโยบาย โดยคุณกฤษฎา บุญชัย

กระบวนการประมวลชัดเจนมากขึ้น จะนำไปขับเคลื่อนอย่างไร

- ๑) คณะกรรมการสิทธิฯ จัดเวทีใหญ่ มีห้องเรื่องสิทธิชุมชนกับฐานทรัพยากรฯ มีประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผลักดันร่วมกัน เพื่อให้มีบทบาททางสังคม และส่งต่อไปที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๒) นโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังไม่แน่แต่ละกระทรวง ทบวง กรม ทำระเบียบภาคป่าไม้ หน่วยงานภาคป่าไม้โดยตรงคือการบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก จัดเวทีหารือร่วมกันกรอบนโยบาย การปฏิบัติการต่างๆ
- ๓) เครือข่ายที่ทำงานร่วมมาเป็นภาคีร่วมกัน เนื่องจากโลกร้อนเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคม ภาคพลังงานประเทศ หุ่นจะลงมาแต่ไม่ถึงหน่วยงาน ส่วนใหญ่จะลงไปยังหน่วยใหญ่ๆเป็นหลัก

แนวทางการดำเนินงาน

- ๑) ขับเคลื่อนนโยบายฐานล่างเกษตร อุตสาหกรรม เมืองและอื่นๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน
- ๒) ศึกษาและจัดทำเป็นโมเดลต้นแบบ จากความรู้ ความเข้มแข็งของชุมชน

ภาคผนวก

โครงการประชุมออนไลน์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับภาคป่าไม้ครั้งที่ ๒

: ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการจัดการที่ดินป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๓๐ น. โดยใช้โปรแกรม Zoom

ความเป็นมา

ประเทศไทยเป็นสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหประชาชาติ ทั้งนี้ภาคป่าไม้ เป็นภาคหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อเรื่องดังกล่าวเป็นทั้งแหล่งปลดปล่อย และเก็บกักก๊าซเรือนกระจก ซึ่งการจัดการป่าไม้มี ทั้งมาตรการป้องกัน แก่ไข (mitigation) และการปรับตัว (adaptation) ปัจจุบันมีกลไกต่างๆ ในภาค

ป่าไม้ทั้งระดับสากลได้ อนุสัญญา กลไกแบบทวีภาคีและประเทศไทยมีแผนแม่บทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และแผนระดับชาติว่าด้วย การปรับตัว (NAP) มี Roadmap ภายใต้แผนดังกล่าว ซึ่งมีภาคป่าไม้เป็นส่วนหนึ่งใน สาขาการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ ในส่วนนโยบายป่าไม้แห่งชาติ และแผนแม่บทป่าไม้แห่งชาติได้ระบุเป้าหมาย ที่เกี่ยวข้องที่สำคัญคือ การเพิ่มพื้นที่ป่าให้ได้ร้อยละ ๔๐ ซึ่งต้องเพิ่มอีก ๒๖ ล้านไร่ นอกจากนี้จากการประชุม COP ๒๖ นายกรัฐมนตรีได้ประกาศ คำมั่นสัญญาว่าประเทศจะมีความเป็นกลางทางคาร์บอนใน ค.ศ. ๒๐๕๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ซึ่งมีนโยบายการฟื้นฟูป่า ปลูกป่าโดย มีพื้นที่เป้าหมายทั้งป่าธรรมชาติ ป่าเศรษฐกิจ รวมทั้งในพื้นที่ เกษตรกรรม ทั้งเพื่อให้เกิดข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งด้านการป้องกันแก้ไข และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ ที่ตอบโจทย์ของชุมชนท้องถิ่นซึ่ง ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่แล้ว พร้อมกับการ ตอบโจทย์ของประเทศบนฐานความ เป็นธรรม พัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น ควบคู่กับการอนุรักษ์ความ หลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้ศูนย์วน ศาสตร์ชุมชนเพื่อป่า (RECOFTC) ได้ศึกษาทบทวนข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งสถานการณ์ และผลกระทบการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อทรัพยากรป่าไม้และชุมชน และได้จัดเสวนาออนไลน์ครั้งที่ ๑ ในหัวข้อ การจัดการ ป่าไม้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ: มองไกลกว่าคาร์บอนเครดิตภาคป่าไม้ และได้ยกร่างข้อเสนอเชิง นโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้เกิดการรับฟังความคิดเห็นต่อร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าว ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า (RECOFTC) ร่วม สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI) ภายใต้โครงการพลเมืองตื่นรู้กับวิกฤตโลกร้อนที่สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ (สสส.) จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

- ๑) นำเสนอข้อท้าทายและร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ
- ๒) รับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลุ่มเป้าหมาย

๔๐ คน ประกอบด้วยตัวแทนชุมชนท้องถิ่น เครือข่ายป่าชุมชน ตัวแทนชาติพันธุ์ และภาคประชาสังคมต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ๒ วัน เวลา วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔ ผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้โปรแกรมซูม (Zoom) ID: ๘๑๓๑๐๑๖๖๑๑๑ password: ๑๙๐๘๕๐ หรือสามารถสแกน QR Code ประชุมด้านล่างได้

กำหนดการ

๑๓.๐๐. – ๑๓.๐๕ น.	กล่าวต้อนรับ ชี้แจงความเป็นมาของโครงการโครงการพลเมืองตื่นรู้กับวิกฤตโลกร้อน กับภาคป่าไม้ โดย ดร.กฤษฎา บุญชัย สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI)
๑๓.๐๕ – ๑๓.๑๕ น.	ชี้แจงความเป็นมาและวัตถุประสงค์กำหนดการ และแนะนำผู้เข้าร่วมเสวนา
๑๓.๑๕ – ๑๓. ๓๕ น.	นำเสนอสาระสำคัญ: ข้อท้าทายและร่างข้อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๑ โดยนายระวี ถาวร

- ๑๓.๕๐ – ๑๔.๕๐ น. แบ่งกลุ่มย่อยเพิ่มเติมข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย
การจัดการทรัพยากรป่าไม้กับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
กลุ่มที่ ๑ ชุมชนท้องถิ่น
กลุ่มที่ ๒ ภาคประชาสังคม
- ๑๔.๕๐ – ๑๕.๒๐ น. กลุ่มย่อยนำเสนอกลุ่มละ ๑๐ นาที และแลกเปลี่ยนวงใหญ่
- ๑๕.๒๐ – ๑๕.๓๐ น. สรุปและปิดการประชุม
-